

De jeugd in Nederland, enkele cijfers...

De jeugd in Nederland, enkele cijfers...

Factsheet ten behoeve van de
Conferentie Operatie Jong 2005
'Op weg naar meer samenhang in het jeugdbeleid'

12 september 2005, Utrecht

Sociaal en Cultureel Planbureau
Den Haag, september 2005

Het Sociaal en Cultureel Planbureau is ingesteld bij Koninklijk Besluit van 30 maart 1973.

Het Bureau heeft tot taak:

- a wetenschappelijke verkenningen te verrichten met het doel te komen tot een samenhangende beschrijving van de situatie van het sociaal en cultureel welzijn hier te lande en van de op dit gebied te verwachten ontwikkelingen;
- b bij te dragen tot een verantwoorde keuze van beleidsdoelen, benevens het aangeven van voor- en nadelen van de verschillende wegen om deze doeleinden te bereiken;
- c informatie te verwerven met betrekking tot de uitvoering van interdepartementaal beleid op het gebied van sociaal en cultureel welzijn, teneinde de evaluatie van deze uitvoering mogelijk te maken.

Het Bureau verricht zijn taak in het bijzonder waar problemen in het geding zijn die het beleid van meer dan één departement raken.

De minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is als coördinerend minister voor het sociaal en cultureel welzijn verantwoordelijk voor het door het Bureau te voeren beleid. Omtrent de hoofdzaken van dit beleid treedt de minister in overleg met de minister van Algemene Zaken, van Justitie, van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, van Financiën, van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, van Economische Zaken, van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

© Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag 2005

Factsheet

Omslagfoto: Herman Zonderland, Delft

Sociaal en Cultureel Planbureau

Parnassusplein 5

2511 VX Den Haag

Tel. (070) 340 70 00

Fax (070) 340 70 44

Website: www.scp.nl

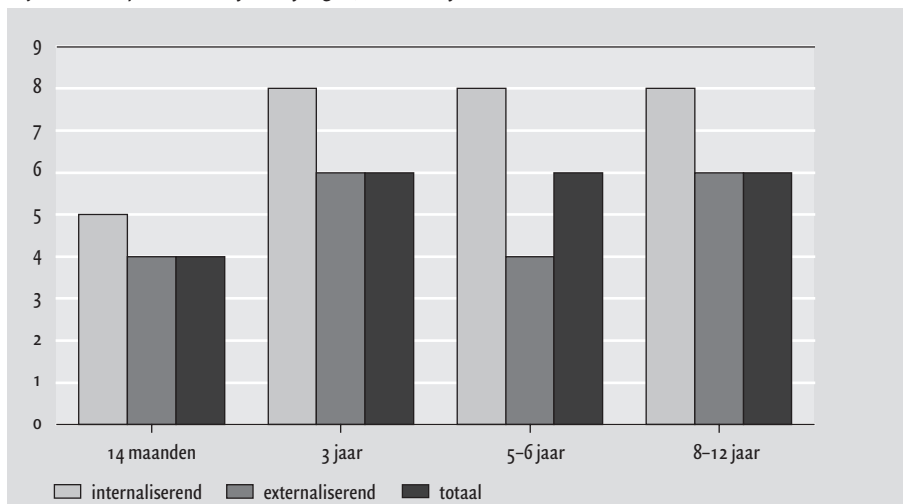
E-mail: info@scp.nl

Welbevinden en emotionele problemen

De meeste jeugdigen zijn positief over hun leven en hebben weinig emotionele problemen:

- 92% van de 12-24-jarigen was in 2001 (buitengewoon) tevreden met het leven dat men leidde en 93% zei (zeer) gelukkig te zijn (CBS 2003).
- In het algemeen zijn kinderen wat positiever over hun leven dan jongeren. Kinderen tussen de 8 en 12 jaar gaven in 2003 gemiddeld een 8,3 aan hun leven (Zeijl et al. 2005). Jongeren tussen de 12 en 18 jaar gaven in 2002 gemiddeld een 7,8 (Zeijl et al. 2003; Trimbos 2003).
- 88% van de 8-12-jarigen vindt het (een beetje) leuk op school (Zeijl et al. 2005).

Figuur 1
Psychosociale problemen bij 0-12-jarigen, naar leeftijd (%)

Bron: Zeijl et al. 2005

- In 2003 had ongeveer 5% van de 0-12-jarigen ernstige psychosociale problemen. Emotionele (internaliserende) problemen, zoals depressies, angsten of psychosomatische klachten, komen in deze leeftijdsgroep iets vaker voor dan gedragsmatige (externaliserende) problemen, zoals agressief gedrag of aandachtsproblemen. Jongens hebben vaker psychosociale problemen dan meisjes. Psychosociale problemen komen ook vaker voor bij kinderen in huishoudens met een relatief jonge moeder of met een laag inkomen (Zeijl et al. 2005).
- 35% van de 8-12-jarigen is gepest in een periode van een paar maanden; bij 1 op de 10 kinderen is er sprake van structureel pesten. Kinderen met psychosociale problemen worden vaker gepest dan kinderen zonder psychosociale problemen (Zeijl et al. 2005).
- 12% van de 0-12-jarigen heeft lichamelijke problemen: een langdurige ziekte, aandoening of handicap. Ongeveer 1% van alle kinderen wordt daardoor sterk belemmerd (Zeijl et al. 2005).

Vrijtijdsbesteding

- 2% van de 3-12-jarigen speelt bijna nooit buiten. Het gaat hier met name om niet-westerse kinderen, kinderen die onder de armoedegrens leven en kinderen uit gezinnen met laagopgeleide ouders. De veiligheid van de woonbuurt is in dit verband van belang. Kinderen van ouders die ontevreden zijn over de veiligheid en hygiëne van de speelmogelijkheden in de buurt spelen minder vaak buiten dan kinderen van ouders die hier wel tevreden over zijn (Zeijl et al. 2005).
- bijna 40% van de 3-12-jarigen kijkt een ½ tot 1 uur televisie per dag; nog eens bijna 40% kijkt tussen de 1 en 2 uur per dag. Kinderen van 14 maanden kijken gemiddeld een ½ uur televisie per dag. Televisiekijken is daarmee de populairste naschoolse 'binnenactiviteit' van kinderen (Zeijl et al. 2005).
- niet-westerse kinderen, kinderen uit gezinnen die onder de armoedegrens leven en kinderen uit gezinnen met laagopgeleide ouders kijken gemiddeld meer tv en zijn minder vaak lid van een vrijetijdsvereniging dan andere kinderen (Zeijl et al. 2005).

Relatie met ouders

De meeste jeugdigen vinden dat zij een goede relatie hebben met hun ouders:

- jonge tieners zijn doorgaans positiever over hun relatie met hun ouders dan oudere tieners (Zeijl et al. 2003, Trimbos 2003).
- jongeren uit eenoudergezinnen hebben vaker een negatief oordeel over hun ouders dan jongeren uit tweeoudergezinnen (Zeijl et al. 2003).
- havo- en vwo-leerlingen zijn gemiddeld positiever over de relatie met hun ouders dan vmbo-leerlingen (Zeijl et al. 2003).
- van de 8-12-jarigen zegt 86% dat zij het thuis meestal naar de zin hebben; 95% kan goed met haar/zijn ouders opschieten (Zeijl et al. 2005).
- 78% van de 8-12-jarigen zegt meestal goed met zijn/haar moeder te kunnen praten; 61% kan dit meestal met zijn/haar vader (Zeijl et al. 2005).
- volgens jgz-artsen en -verpleegkundigen heeft 5% van de ouders matige tot zware problemen met de opvoeding. Het betreft relatief vaak gezinnen die onder de armoedegrens leven, eenoudergezinnen en gezinnen met niet-westerse ouders (Zeijl et al. 2005).
- van de ouders beleeft 6% de opvoeding negatief. Ook hier gaat het naar verhouding vaak om gezinnen die onder de armoedegrens leven, eenoudergezinnen en gezinnen met niet-westerse ouders (Zeijl et al. 2005).

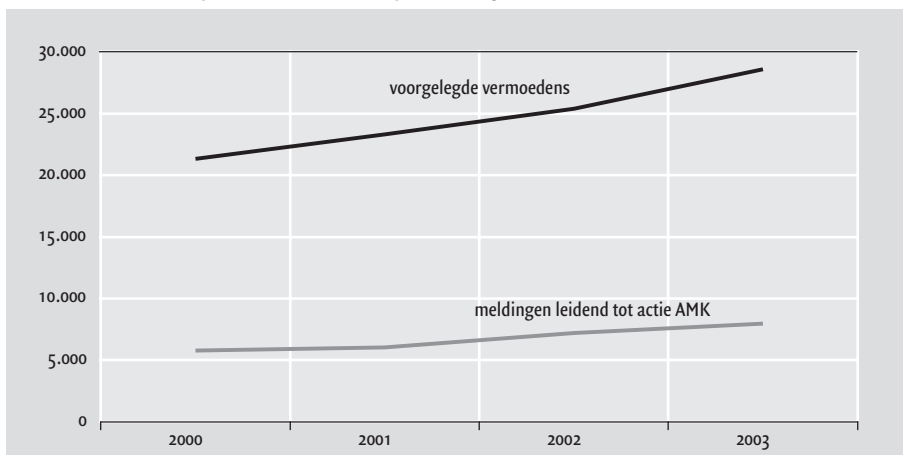
Kindermishandeling

In 2003 zijn in totaal 28.569 vermoedens van kindermishandeling voorgelegd aan een Advies & Meldpunt Kindermishandeling (AMK), een stijging van 13% ten opzichte van 2002 (AMK 2004):

- Bij 28% (7.976) van deze vermoedens zag het AMK genoeg aanleiding om nader onderzoek te verrichten (in dit geval wordt gesproken van meldingen). Het aantal meldingen is daarmee in 2003 met 11% gestegen ten opzichte van 2002 (AMK 2004).

Figuur 2

Vermoedens en meldingen kindermishandeling, 2000-2003 (absolute aantallen)

Bron: AMK 2004

- In ruim 80% van de gevallen wordt de mishandeling gepleegd door één of beide ouders; het betreft relatief vaak ouders met problemen (verslaving, psychische problemen) of beperkte opvoedvaardigheden (www.kindermishandeling.info)

Armoede

In 2003 maakte 12,5% van de jeugdigen onder 18 deel uit van een gezin met een laag inkomen; in 2001 bedroeg dit percentage 11,0% (SCP 2005):

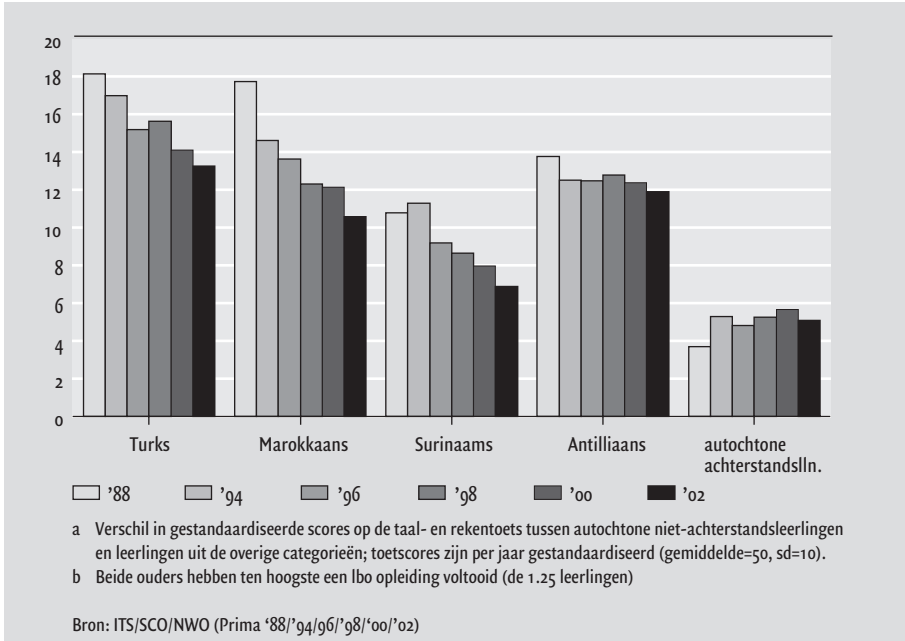
- Eenoudergezinnen hebben 3,5 keer zo vaak als gemiddeld een laag inkomen (CBS 2003).

Taalachterstanden

Sinds 1988 is de taalachterstand van Turkse, Marokkaanse en Surinaamse leerlingen in groep 8 van het basisonderwijs aanzienlijk afgenomen. Desondanks is de achterstand van allochtone achterstandsl leerlingen nog steeds aanzienlijk groter dan die van autochtone achterstandsl leerlingen (Gijsberts en Hartgers 2005).

Figuur 6

Taalachterstand autochtone en allochtone achterstandsleerlingen ten opzichte van autochtone niet-achterstandsleerlingen in groep 8, 1988/'89-2002/'03^a

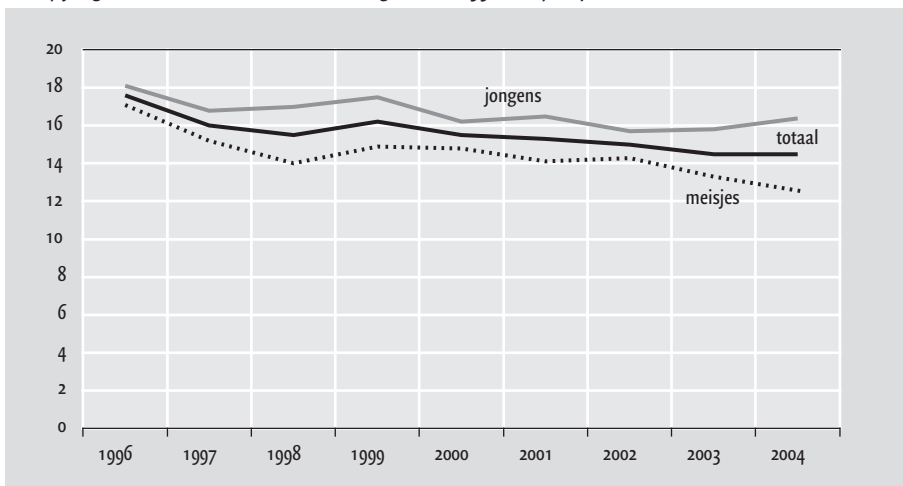
De achterstand van autochtone achterstandsleerlingen ten opzichte van niet-achterstandsleerlingen is in de periode van 1988 tot en met 2002 juist toegenomen (Gijsberts en Hartgers 2005).

Startkwalificaties en voortijdig schoolverlaten

Volgens de Lissabon-doelstellingen die in EU-verband gemaakt zijn, zou het aantal voortijdig schoolverlaters in Nederland in 2006 met 30% verminderd moeten zijn ten opzichte van 2000, en in 2010 met 50%. Het percentage 18-24-jarigen zonder startkwalificatie dat geen opleiding volgt, zou daarom in 2006 11% moeten bedragen en in 2010 8%:

- Het percentage voortijdig schoolverlaters (gedefinieerd als 18-24-jarigen zonder startkwalificatie die geen opleiding volgen) was in 1996 17,6% en in 2004 14,5%. Er lijkt sprake van een gestage daling (Eurostat). Voor het bereiken van de Lissabon-doelstellingen is een snellere daling noodzakelijk.
- De gestage daling is vanaf 2000 vooral waarneembaar onder meisjes; bij jongens lijkt de problematiek zich vanaf 2000 te stabiliseren (Eurostat).
- voortijdig schoolverlaten komt verhoudingsgewijs vaak voor onder allochtone leerlingen (CBS 2003).

Figuur 3
18-24-jarigen zonder startkwalificatie, naar geslacht, 1996-2004 (in procenten)

Bron: Eurostat

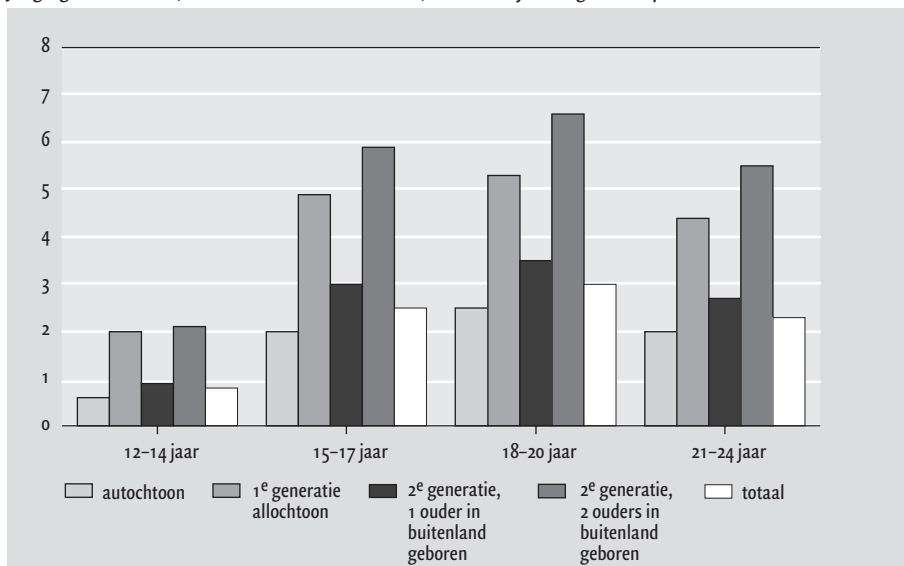
Jeugdcriminaliteit

Op elke 100 12-24-jarigen werden er in 2004 bijna 3 verdacht van een of meer strafbare feiten (WODC/CBS 2005):

- Allochtone jongeren werden vaker verdacht van strafbare feiten. Binnen deze groep zijn het tweede-generatie-allochtonen met twee in het buitenland geboren ouders en eerste-generatie-allochtonen die het meest verdacht worden (WODC/CBS 2005).
- In totaal was in 2004 ruim 37% van alle verdachten jonger dan 25 jaar. Het aandeel minderjarige verdachten (12-17) als percentage van alle verdachten is in de periode tussen 1999 en 2004 licht toegenomen van 12,0% naar 12,9%; voor 18-24-jarigen is een geringe toename te zien van 23,0 naar 24,3% (Van Tilburg et al. 2005).

Figuur 4

Jeugdige verdachten, autochtonen en allochtonen, naar leeftijdscategorie (in procenten)

Bron: WODC/CBS 2005

In 2001 is de STOP-reactie voor kinderen onder de 12 jaar landelijk ingevoerd. In 2004 was voor het eerst een daling in het aantal STOP-verwijzingen waarneembaar: 2.167 in 2004 tegen 2.304 in 2003 (Halt 2005).

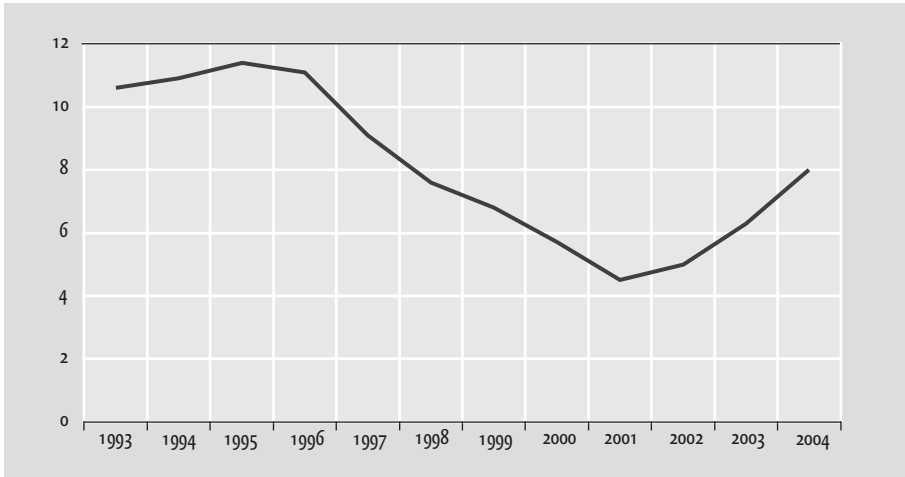
- 90% van de STOP-reacties betrof jongens
- 21% van de STOP-reacties had betrekking op kinderen van 9 jaar of jonger, 28% op 10-jarigen en 51% op 11-jarigen
- 33% van de STOP-reacties vond plaats naar aanleiding van (winkel)diefstal, 22% vanwege vuurwerkovertreden en 21% vanwege vernieling

Jeugdwerkloosheid

De werkloosheid onder de beroepsbevolking onder 25 jaar is vanaf 2001 sterk toegenomen (Eurostat).

- Vanaf 2004 lijkt er sprake van een zekere stabilisatie. In de periode april-juni 2005 was 13,9% van de 15-24-jarige beroepsbevolking werkloos, een even hoog percentage als in dezelfde periode in 2004. In de periode april-juni 2003 was 12,0% van deze groep zonder werk (CBS 2005).

Figuur 5
Werkloosheid bevolking onder 25 jaar

Bron: Eurostat

Bronnen

- AMK (2004). *Adviezen en meldingen kindermishandeling over 2003*. Utrecht: NIZW.
- CBS (2003). *Jeugd 2003, cijfers en feiten*. Voorburg/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- CBS (2005). *Werkloosheid stabiel*. Persbericht. Voorburg / Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek (Persbericht 21 juli 2005 PB05-085).
- Eurostat. <http://epp.eurostat.cec.eu.int>. Geraadpleegd op 24 augustus 2005.
- Gijsberts, M. en M. Hartgers (2005). 'Minderheden in het onderwijs.' In: SCP/WODC/CBS (red.), *Jaarrapport Integratie2005*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau (verschijnt eind september 2005).
- Halt (2005). *Jaarcijfers 2004 Halt-sector*. Leiden: Halt Nederland.
- SCP (2005). *Sociale staat van Nederland 2005*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP-publicatie 2005/14).
- Van Tilburg, Wil et al. (2005). *Landelijke criminaliteitskaart 2004. Een analyse van geregistreerde misdrijven en verdachten op basis van HKS-gegevens*. Zoetermeer: KPLD-DNRI (nog te verschijnen).
- Trimbos (2003). *Psychische gezondheid, risicogedrag en welbevinden van Nederlandse scholieren*. Utrecht: Trimbosinstituut.
- WODC/CBS (2005). *Verdacht van criminaliteit: allochtonen en autochtonen nader vergeleken*. Den Haag/Voorburg: WODC/CBS.
- www.kindermishandeling.info. Geraadpleegd op 23 augustus 2005.
- Zeijl, Elke et al. (2003). *Rapportage jeugd 2002*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP-publicatie 2002/16).
- Zeijl, Elke et al. (2005). *Kinderen in Nederland*. Den Haag/Leiden: Sociaal en Cultureel Planbureau/TNO Kwaliteit van leven (SCP-publicatie 2005/4).